

Foia enciclopedica si beletristica cu ilustratiuni.

PEST'A
Domineca.
3/15.
martiu.

Ese totu a opt'a di
Pretiu'la pentru Austria
pe Jan. - jun. 4 fl. —
Pentru Romania
pe Jan. — jun. unu galbenu.

Nr.
8.

Cancelari'a redactiunei
Strat'a morariloru Nr. 10.
unde sunt a se adresá manuscriptele si banii
de prenumeratiune.

Anulu
IV.
1868.

BCU Cluj / **LADISLAU VAIDA.** brary Cluj

In acele timpuri de reminiscinta trista, candu feudalismulu intunecosu despoia natiunea romana de tóte drepturile umane, — atunce candu romanulu maltratatu pana la sufletu si vatematu in simtiemintele sale cele mai sacre nu vedea pe orisonulu vietii sale neci o stea licurinda — candu anim'a romanésca se revoltá la privirea nenumeratelor barbarii ce i se infigeau, — atunce candu fii natiunei nóstre erau despretiuiti si batjocoriti de catra toti si in tóte locurile, — pe acele timpuri de tirania si desconsideratiune, crá micu numerulu acelor, carii aveau curagiu a dá pieptu cu insulte neumane, si a díce cu fala, câ sunt romani!

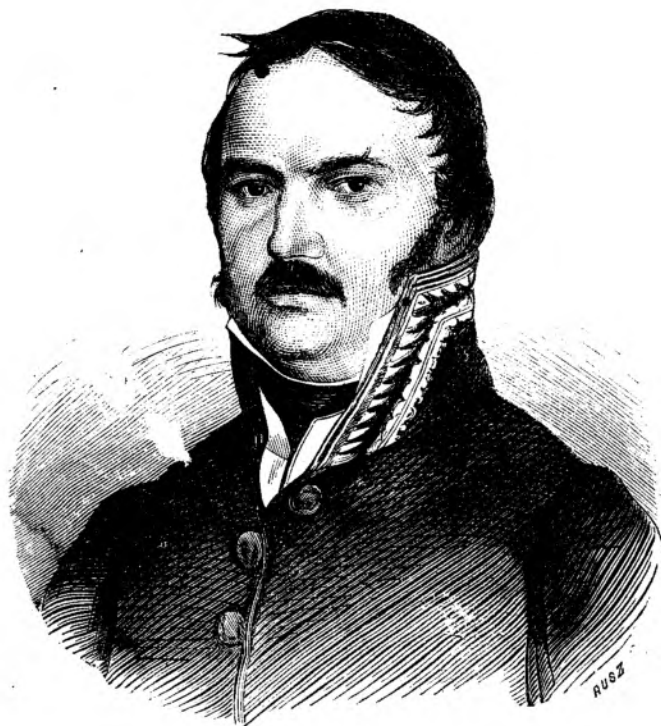
E micu numerulu acel'a, dar stim'a ce li

o detorimu e cu atátu mai mare. Dinsii erau apostolii natiunitáti nóstre. Ei suferira martiriu, morira cu mórte gelnica, dar natiunea traesce. Fara

dinsii dóra neci n'amu esiste, câ-ci ei morira, ca romanulu sê póta traí.

Unulu dintre acei putíni bravi e si barbatulu alu carui portretu decoréza pagin'a acést'a.

Ladislau Vaida de Glodu fu nascutu din o familia stravechia. Strabunii lui venira inca de multu din tier'a romanésca in Transilvania, si ca descendinti din familia de voda, in nou'a lorú patria si-au tñutu numele Voda (Vaida). La anulu 1616. principele Transilvaniei Gavrilu Bethlen, i-au n umitu nobili donatari, dan du-li bunuri in Glodu si Franceni, precum si airea.

LADISLAU VAIDA.

Ladislau Vaida fû nascutu la anulu 1780, in comun'a Glodu, Comitatulu Solnoculu interioru in Ardealu, din parinti nobili Georgiu Vaida si Mari'a Micle, cari desî nu se putura bucurá de o splendida stare materiala, totusi sacrara multu pentru educatiunea fiiloru lor, patru la numeru : Georgiu, Joanu, Dimitriu si Ladislau, de a carui biografia ne ocupâmu acuma.

Tenerulu Ladislau studiá normele si gimnasiulu la Baia-mare, éra pentru filosofia si cursulu juridicu merse in academi'a din Clusiu, unde le si absolvî cu calculi emininti. Junele studinte romanu prin afabilitatea si modesti'a-i atragátore, precum si prin progresulu facutu in sciintiele mai inalte si-eluptá numai decátu sti-m'a conationaliloru sei pentru cari totdeuna nutriá iubire si simpatia. — Aceste virtuti l'au caracterisatu in tóta viéti'a sa.

Erá la a. 1701 candu barbatulu de care vorbiramu pana acuma incepù carier'a sa publica, servindu la guvernulu regescu din Transilvani'a in calitate de cancelistu, apoi ca registrantu la directoratulu fiscalu, éra mai tardîu totu la acelu guvernulu ca concipistu. La a. 1817. ajunse pe calea concursuala profesoru de istori'a dreptului civilu alu Transilvaniei si de dreptulu penalu. — Prin acést'a se deschise o epoca nóua si pentru studintii romani nenobili cari se aflau in Clusiu, câ-ci prin denumirea acestui bravu romanu si loru li se concese a gustá nectarulu sciintiei juridice. Din aceste se póte pricepe starea deplorabila si trista in care se aflau romanii din Transilvani'a in respectulu juridico-politicu. Ei nu potura avé advoti, cu atátu mai putînu judecatori de sangele lor, — ei — oh! ce ironia durerósa — in pilatorii seculari ai romanismului eráu si aperatorii si judecatorii romaniloru insultati pana la sufletu. — Dreptatea se dictá din anime fanatiche si nevinovatí'a se maculá prin gure insultátore.

In acele tempuri de trista memoria uniculu radiemu alu romaniloru éra Ladislau Vaida, care cu innascut'a sa afabilitate si cu profunda-i eruditiune mangaiá pre cei necasiti, indreptá pre cei rataciti si inbarbatá pe cei descuragiati. Dinsulu primíá cu caldura in cas'a sa ospitala pre toti romanii, si cu sfatulu seu celu promptu si iníeleptu versá balsamulu mângaierei pe ranele multoru persecvati.

La a. 1861. se casatorî in Clusiu luandu de socia pe Josefin'a Méhesi, fiic'a renumitului Ladislau Méhesi de Kis-Bun, asesoru si homo regius la tribunalulu montanu din Zlatna, o familia, fórte conoscuta pe atunci, din alu careia sinu s'a nascutu si Josifu Méhesi consiliariu referendariu

la Vien'a, care a compusu faimós'a suplica a romaniloru din Transilvani'a, ce la a. 1791 episcopii Bobu si Adamoviciu au subscernutu la Maiestate.

Meritatululu barbatu in decursulu profesurerei sale dede sub tipariu la a. 1824 studiile propuse de densulu, adeca : „Notiunea dreptului si a legiloru civile private Transilvane“ in dóue tomuri, éra in unu tomu istori'a acelor legi, si in altulu „istoria dreptului Transilvanu, cari opuri ca prime lucrâri pe acést'a cariera ne umbláta de nimene, ni dau unu documentu viu despre profund'a sa eruditiune pe terenulu juridicu. La 1829 fu numitu secretariu la guvernulu regescu Transilvanu si in restempulu functionarii sale ca atare erá man'a drépta a ambiloru episcopi romani din Transilvani'a in tóte causele lor politico-ecclesiastice. In anulu urmatoriu spre a dá expresiune iubirei sale fatia cu scump'a sa natiune tiparî la Oradea-mare unu opu intitulatu „Reflexiones novem ad poemation de secunda legione valachica“ in care descrie cu tóta libertatea originea romaniloru, si demustrá cu arguminte ponderóse descendinti'a nóstra de la coloniile romane aduse de imperatulu Traianu. Afara de opulu acest'a mai publicá multe cuventari de ale sale tînite la diferite ocasiuni ca profesoru de drepturi.

Anulu 1833 fu tristu pentru dinsulu, dupa o casatoria fericita de 12 ani si-perdù soci'a. Mórtea ei pré matura avù o influintia atátu de mare asupra lui, încátu in anulu viitoriu si dinsulu si-respirá sufletulu si se mutá la cele ceresei, — in etate de 54 ani, lasandu dupa sine doue fiice si unu fiu Ladislau carele acuma ocupa póstulu din urma, alu parintelui seu.

Osamintele repausatului diacu in cemetariulu romaniloru din Clusiu-monostoru. Fiei memori'a binecuventata!

IDEALULU MEU.

Sinu-mi e o dalba flóre,
Tu in dins'a dulce-odoru,
Ce incanta-a mele óre
Cu curesculu seu favoru.

Sinu-mi e o lunculitia,
Si in dinsa viorea —
Tu esti, draga copilitia,
Tu esti ros'a tenera.

Sinu-mi e o demanétia,
Tu in dins'a ceriu serigu,
Esti o flacara marétia
Séu lucéferu pelerinu.

Sinu-mi e unu riu cu spume,
Tu mereu te scaldi in elu,
Idealu fara de nume,
Visu ferice tenerelu!

Io adese 'n sferi divine
Tristu si singuru ratecescu,
Cercu si ceru intre suspine
Chipu-ti tainicu, angerescu!

Unde esti fiintia bela?
Unde-e visulu meu d'amoru?
Spunc-mi anima rebela,
In catr'o mai am sê sboru:

Ca sê affu d'alb'a flóre,
Sê mi-surida mandrulu crinu?
Spunc-mi, o! esiste ôre,
Séu e cugetu peregrinu?

Simeonu Botizanu.

ULTIMULU PRINCIPE.

(Novela istorica premiata.)

De multu a fostu, — fôrte de multu . . .
candu romanulu in patri'a sa erá domnu! Can-
du muntii Daciei malulu Tisei si siesulu Duna-
rei resunau indestulire, pace si fratîetate! Can-
du drapelulu romanu felfaiá falnicu pe turnu-
rile Gelici si a Sarmisegetusei. Tóte au trecutu;
nu au remasu numai muntii plesiugi, apele cur-
gutóre, ruinele secularie si suvenirile dulci!

Ah tempuri strabune, tempuri de auru! la-
sati-me sê ve revocu pe unu momentu, ca sufle-
tulu sê mi se desfeteze, ca anim'a-mi sê salte de
dulcile suveniri; precum se desfetau strabunii
de glori'a loru si le batea anim'a de grandiosele
mariri! Romanii au jocalu o rola insemnata in
oriente. Istori'a e martoru. Colonisati fiindu de
Traianu de dincóce de Dunare au plantatu ci-
vilisatiunea clasica in pamentulu selbatecu. Totu
de odata s'a implantatu si pe ei in pamentulu ro-
manticu alu Daciei, încâtu potere omenésca n'a
potutu a-i elatiná. Au trecutu vifore, fortune
preste ei, i-au sguiduitu, i-au maltratatu, dar' nu
i-au potutu sterge de pe fati'a pamentului. I-au
atacatu popore selbatece: Unii, gotii, gepidii si
avarii, i-au euceritu si i-au subjugatu. Romanulu
totu-deuna si-a ruptu jugulu, si-a scuturatu lan-
tiurile, si-a stersu fruntea de sudori, si-a incor-
datu puterea; — si éra si-a reluptatu libertatea
si inpedinti'a.

Dupa respingerea avariloru romanii din
oriente formau staturi libere si inpedinti.

In Daci'a centrala, ce se numiá si Transil-
vani'a domniá Geliu ducele — principele — ro-
maniloru. In tienutul Crisiulu intre riurile So-
mesiulu de josu, intre Tis'a de midilocu si Mu-

mesiulu de josu domniá altu duce a romaniloru:
Totu. In tienutul Temesiulu, intre riurile
Tis'a de josu si intre Dunare pana
la Tis'a (Rusiav'a) domniá alu treilea duce ro-
manulu Claudiu. In Panoni'a — adi Ungari'a —
domniá Sviatopulcu, care traiá in armonia cu
romani. Acestea staturi romane aveau
principii sei si guvernarea sa natiunala. — Ah
fi ai Romei, posesori ai pamentului romanticu
din Dunare pana in vêfulu Carpatiloru, in dî-
lele de bucuria in dîlele suave cugetat'ati voi si
la sortea stranepotilorii vostri!? Voi n'a-ti cuget-
tatu! . . . Séu man'a lui Ddieu s'a apesatu pe noi,
in contra carui nu-i a disputá. Ori cumu, noue
nu ni-a remasu din gloriosulu trecutu decâtu —
suvenirea.

Ah tempu strabunu, tempu alu ilusiuniloru
si ideceloru subline, revocandu-te fâ cá romanulu
sê se delecteze in pi'a-ti suvenire; se verse o la-
crima ferbinte pe mormentele maretieloru umbre,
si apoi cu anim'a usiurata, cu cugetulu santu se
urmeze esemplulu strabuniloru sei!!

I.

Romanii din Daci'a centrala carea cuprin-
dea in sine Ardealulu de astadi si Ungari'a pa-
na la Tisa, au avutu multu de a se luptá cu ne-
valirile barbariloru, pana ce si-au recastigatu inde-
pendinti'a si si-au stabilitu libertatea. Mai pe ur-
ma au avutu a se luptá cu avarii. Tóte incerca-
rile romaniloru de a scóte pe acestu soi barbaru
din tiér'a loru stramosiésca li-au fostu indesiertu.
In fine la anulu 799 cu ajutoriulu lui Carolu
celu Mare, regele renumitu a Franciloru i-au
frantu pentru totu-de una. Avarii nu au mai
debutatu pe scen'a istoriei.

Au trecutu fortunele, norii s'au resfiratu,
si orisonulu Daciei s'a limpedîtu. Poporulu
blandu se bucurá de pace si linisce. Si munciau
pamentulu si-si pasceau turmele, câ-ci sciau,
câ fruptulu va fi alu loru. — Daci'a erá o tiéra
frumósa, o tiéra fericitá. Avea munti falnici, a
caroru verfu se atingea cu norii sburatori. Avea
campie roditóre, si maluri grase, pe cari roma-
nulu si-purtá turmele numeróse. Avea fluvii
spumegatóre, pe cari umblá plute cu negótie
si cu sare si din a caroru nesipu spelá auru.
Avea bái de auru de argintu si de sare. Avea
fortaretie tari, din cari se redicá: It'a romana
cautandu din Carpati la Dunare la Tis'a, —
fortaretie, de pe a caroru turnuri felfaiá drape-
lulu nationalu. Avea vâi incantatóre si aeru
dulce. . . . Avea bunuri multe, fôrte multe! Avea
. . . avea pace, indestulire, fericire si indepen-
dintia. — Si tóte aceste le posiedea romanulu.

Poporul Daciei erá blandu si iubitoriu de pace. Cu vecinii traia bine. Si-lucrá campiele si-si grigea turmele grase. Prin tíera erau mai multe monasteri, unde umblá in díle mari la beserica, unde ducea prescure si alte oferte si inaltia la ceriuri rogatiuni. Romanii din Daci'a in tempurile primitive ale crestinatáti au primitu religiunea lui Cristu dupa ritulu orientalu. Fericirea pamentésca erá insocita cu speranti'a mentuintiei in venitoriu. — Nemicu nu lipsea din fericire.

Daci'a — tíer'a romaniloru — erá patri'a libertátii si a fericirei din carea erá esilatu pecatulu, discordi'a si fara-de-legile. Erá patri'a ilusiuniloru sublime; erá paradisulu cerescu, inlocatu sub pól'a Carpatiloru si datu in posesiunea stranepotiloru Romei. Pamentulu nu erá asié rece ca astadi, si erá mai roditoriu. Ap'a erá mai dulce si mai limpede; rîurele curgeau mai veselu, murmurulu li erá mai tainicu. Erb'a erá mai verde, mai grasa si codrii erau mai maiestosi, mai umbrosi, váile mai incantátore. Paserea cantá mai veselu, si zefirulu sioptea mai dulce. Ceriulu erá mai serinu, orisonulu mai sublimu, radiele sórelui mai calde. Lun'a nu erá asié palida si stelele mai lucítore. Tóte — tóte erau mai sublime, mai sante; câ-ci nu erau profanate de sangele versatu prin violenía, fortia si misieli'a omenésca! Omenii erau mai santi la sufletu, mai curati in cugete, nu cunosceau pecatulu si nu sciau de reu. In trupu erau mai zdraveni si mai tari. Moralitatea si religiunea domniá preste pasiunile omenesci. — Cugetarea si simtîrile erau mai nobile, câ-ci nu erau tempite prin uritiós'a sclavia. Asié erau tóte: natur'a, omenii ca si candu creatoriulu atunci si ar fi luat man'a de pe ele; asié erau tóte de curate ca natur'a in prim'a demanétia a creatiunei. Si patri'a acést'a, in carea nu. erá cunoscuta dorerea, miseri'a si amaratiunea erá romana. — Dómne, dá de multu a fostu acést'a! Romanii de astadi neci nu sciu, câ si ei au avutu odata patria independenta, carea erá a loru si in carea erau fericiti. — Si multu e de atunci.

Aveau inca Romanii unu principe erou. Unu principe teneru si placutu. Geliu, principele Daciei centrale, erá celu mai renumitu pe tempulu acestá in oriente. Erá teneru, frumosu si fantasticu, ca tempulu de atunci. Dar' erá tare, puternicu si capace de a guverná o tíera. Erá agerulu la minte si tare la bratiu.

Capital'a tíerei erá Geli'a, o fortaretia fondata de tenerulu principe si portá numele lui. Fortareti'a se asiediá la pól'a muntiloru de unde se vedu culmile Carpatiloru, ce se atingu cu

norii sboratori si campfele, ce se perdu prin íceti'a orisonului departatu. De aci preveghia tinerulu principe preste iubit'a sa tíera, preste blandulu séu poporu. Acést'a capitala erá in departare de o diumetate óra de Giláu, care e in departare de unu milu si diumetate de Clusiu, capital'a Trasilvaniei de astadi.

Geliu erá teneru si neinsoratu; — erá holteiu. Erá independinte ca principe si erá independinte ca teneru, nu si-a fostu donatu anim'a inca nimenui. Elu numai o idea avea, pentru carea traia, a revocá tempurile strabune, virtutile antice romane, a redicá statulu romanu la culmea inaltímei, a carui'a drapelu redicatu sê umbreze cele lalte popóre si geniulu triumfatoriu a romanismului sê sbóre liberu din Carpati la stramosiesculu Tibru. Alte afaceri lumesci nu lu atingeau, nu-lu interesau. Inse precum in tóte vinele pamentului esista focu care din candu candu face esplosiuni: asié in fiacare anima omenésca este amoru, care prin esplosiunea sa aprinde anim'a, si acést'a intrég'a fiintia.

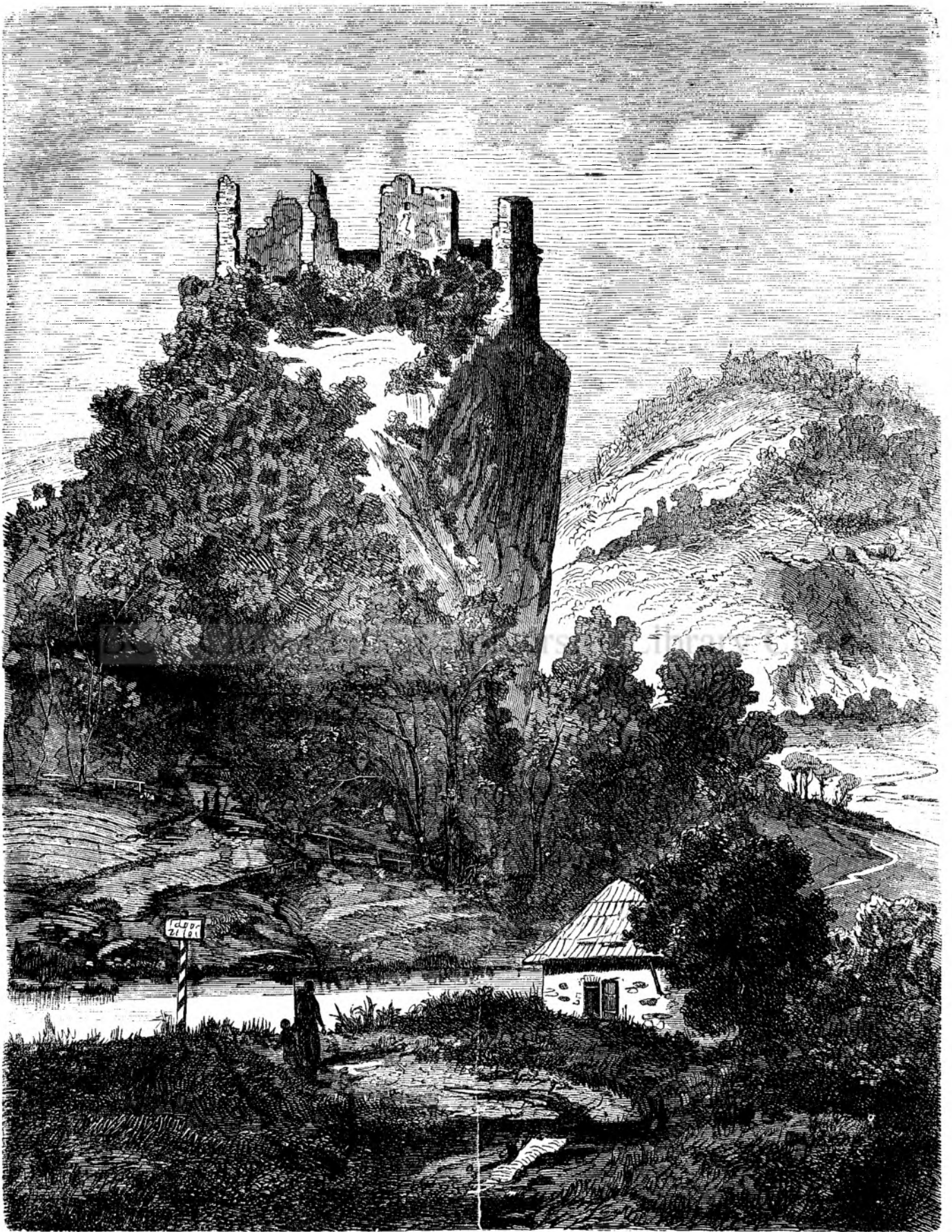
In anim'a lui Geliu inca a fostu amoru — inse elu a fostu acoperitu pana acuma sub cenusi'a faptelor eroice. Geliu simtia ceva secretu in anima — doria ceva, adese-i para in meditatiuni in fantasia unu idealu cu peru lungu auriu, cu fatia angerésca, cu privire incantátore, cu bratia rapitóra. Óre întregi si-petrecea in cugetári fara sperantie de a-si aflá idealulu si in realitate.

Intr'o dí, candu Geliu erá singuru, ocupandu-se cu frumosulu seu idealu, i se anuntia, câ unu negutiatoriu din Greci'a voiesce a-si presentá mérf'a sa si a-si lasá fét'a — pe carea a adusu-o cu dinsulu — sub scutulu principelui in careva monastire — pana s'ar' întorce din alta tíera, unde voiesce a-si petrece negociulu.

Geliu dá iertare sê vina inaintea lui. Zeno betranulu negutiatoriu, si-recomenda pretíosele sale principelui, laudandu-le cu cuvinte lingusitore grecesci. Apoi seróga de principe sê binevoiesca a-i asiediá fét'a in monastire pana s'ar întorce. Negutiatoriulu vorbiá, dar' Geliu nu-lu audiá, elu erá rapitu de frumseti'a fetei. — Ea erá idealulu incorporatu care asié adese i se ivea in meditatiuni. Si Zuleic'a erá frumósca. Erá o nimfa scoborita din Olímpu sê arate muritoriloru, câta frumsétia, câta gratia póte natur'a representá in o creatura. Geliu a agraitu-o si ea i-a respunsu — cu unu surisu vicleanu grecescu, care i-a implutu anim'a de sperantia, de fericire.

(Va urmá.)

Alesandru Onaciu.

CETATEA COLTIULUI.

O speditiune nefericita.

(Episodu istoricu.)

(Finea)

Poporul dorea ataculu chiaru pe teritoriulu magiaru; inse prudinti'a principelui contra-dîcea, — elu, dorea o pace sub care sê 'nfloréscă tiér'a, si poporul inputînatu sê se sporéscă, — pentru acést'a tramise soli la rege sê cêra pace si armistitiu.

Vinu ungurii, vinu ungurii! de odata erá universală acést'a strigare, si solii inca nu erau in Tergovisce, — dór' nu sunt macelariti?? sê intrebau unii pe altii — tradare, lotria, s'a calcatu dreptulu santu, sunt macelariti, eschiamau altii. Si óstea romana se 'ntrunea pe campulu de lupta.

Vod'a insu-si deveni in nerabdare, privindu din castelu focurile cari la lumin'a serei se aredicau in tóte partile de câtra Severinu, districtulu Medinti erá in flacara si ceriulu se rosîse, erá unu conspectu teribilu si solii inca nu venira.

Esplicatiunile erau multe, unii dîceau, cã ungurii aprindu si macelarescu pe femei si betrani, altii dedeau alte esplicatiuni de care se infiorá si mintea omenéscă.

Sermana Romanía, strainii poftescu de la tine mai multu ce ai; dar' nu sciu, cã trecutul tu a fostu mai teribilu decãtu a martiriloru, pe tine te a inpilatu si restignitu, si tu éra ai in viatu ca unu Christu din morti.

Bela Romanía, lacrimelē tale sunt norii pe cerimea ta, si sangele versatu este fruptulu campuriloru tale — o! tu esti binecuventata!!

Sórele apuse, dóra fugi sê se rentórcă spre a vestí o gloria deplina, si a priví cum pieru lasii in sinulu pe care l'a vrutu a-lu asasiná cu dispretiu. Stelele aparuse pe bolt'a azura, firmamentulu erá placutu, numai de câtra Severinu nu se vedeau stele, ca si candu si acele s'aru fi aprinsu, ceriulu si pamentulu vedea si ca aurulu erá sê se probeze acestu poporu,

Avut'au Dómnē, strabunii nostri pecate, si de au si avutu, noi le-amu patimitu pentru ei, — destulu, destulu amu suferitu si amu beutu cup'a suferintieloru dandu argumentu, cã suntemu capaci de a esiste.

Spatariulu Lupescu erá tramisu sê róge pe unguři a se rentorná — betranulu caruntu nu sosea, si ostirea erá in nerabdare, nu dóra pentru cã se apropiá inimiculu, ci pentru cã supuneau unu periclu si acestu betranu avea amórea legiunei romane, si elu suportá ca unu teneru atacurile, si unu atare romanu erá de mare perdere.

Orologiulu in turnu suná mediulu noptii, paserea de nópte cobeá sborandu a supra orasiulu unu tonu neindatinatu, canii in lantiuri urlau, ca si candu o presimtîre le spunea, cã voru perde pe stapanu, si are sê vina o dî, care va pune in lucrare mórtea cu viéti'a.

Dómnē infricosiată póte fi o atare nópte!

Marsu se parea a fi voiosu, unu zefiru celatiea stindardulu in man'a lui, parea cã a sositu de la Cartagen'a in triumfu cu Scipio la Rom'a; numai cã nu scia sê vorbésca, sê spuna voiniciloru adunati in giurulu lui: Marsu este cu voi!

In palatiulu domnescu, ardea lumin'a ce ne spunea cã vod'a si-a uitatu cã omulu e indatinatu sê si dórma; elu se preumblá si la totu sgototulu erá atentu cã dóra, dóra vine pe cine ascépta; elu sperá dar' speranti'a e amagitóre, vedea focurile si dîcea: o! acelea sunt resbunârilē tale ungurule! dar' vai tîe, neci iadulu nu te scapa din manile mele!!

Dómn'a siedeá pe o sofa, pe fati'a ei palida si ochii ei negrii pe cari adese i stergea, ne spunea cã patimesce, si patim'a ei erá sublima; erá mai pre susu decãtu dorerea unui omu, dorerea ei erá dorere romanéscă. Iubea pe Mihaiu si barbatulu ei iubea natiunea si ea erá unu trupu unu spiritu eu Mihaiu.

— Du-te si te odihnesce, — i dîse domnulu, — tu ai necesitate pentru a te restaurá de fatigatiunile dîlei; Ddiu celu ce a supravighiatu de seclii asupr'a acestui poporu, nu ne a parasí acum, candu singuru elu este cu noi. Eu am sperantiá, am presimtîre, cã armele romane vor' fi victorióse. Eu vedu cã tu patimesci ca o brava romana; inse baiatii cari in lipsa rechiamă numele teu de mama ti cere odichna, ti cere se i strangi la sinulu teu, se crésca, cã patri'a va avé necesitate de bratiulu loru.

— Eu sciu, draga, dîce dómn'a cu vócea ei dragalasia, dar' tu-mi esti tóta speranti'a, in tine este totu ce patri'a si soe'fa ascépta — fara de tine viéti'a mea ar' fi unu síru de suferintie, séu póte voru si morí; pentru acést'a nu-mi vine somnu, ci lasa-me te rogu sê te mai vedu; cã-ci ferulu inimicu nu scie crutiá, nu scie cã eu te iubescu

Vinu solii! vine Lupescu! solii sunt in curtea domnéscă!! Acést'a strigare intrerupse discursulu patrioticu si familiaru.

Lupescu cu adevératu erá in curte.

Spatariulu caruntu, plinu de pulvere, si calulu seu innotatu in spuma se oprí inantea coridonului ce erá in legatura cu anticamer'a domnéscă; si dupa ce sarí de pe calu in câte-va

clipite se facù nevediuu, erá inantea stapanului seu ce-lu asceptá cu nerabdare.

— Ungurulu e neinpacaveru, dîse betranulu abié resuflandu, — tóte mi-a refusat cu unu dispretiu, elu e insetatu ca tigrulu dupa sange; insadaru i amu promis aliántia si amicétia, — i am adusu aminte, câ se privésca in orientu unde incepe a miscá o putere paganésca, care va sê inunde si puna in periclu tóta crestinatatea si totu continentele. Tóte fura in vanu, elu la tóte mi respundea cu unu dispretiu ce m'a facutu se-lu întielegu, câ elu voiesce a hotarî cu arm'a si apoi atât'a mi-a fostu destulu ca se-lu parasescu. Armat'a lui se urca la 50,000 de ostasi bine inarmati, si Severinulu e pustiitu de acesti ómeni selbatici.

— Sange voiesce hien'a si nimicîre, eschiamà Mihaiu; si focurile cari se vedu sunt urmele loru?!!

— Nu Dómné, acelea sunt sacrificiile poporului romanu, sunt probele nóstre spre a nimicî totu din calea loru, totu ce póte da scutu si nutrimentu; acést'a i va aduce in descuragiare, la fóméte, — ungurii dedati cu traiu bunu, devenindu in lipsa vor' sê ne fie prada sigura. Nu scîi voda câ ungurii déca nu sunt beuti sunt cei mai lasi ostasi! — elu nu se lupta pentru amórea patriei ci pentru giafu.

Poporulu romanu in casu de periclu si-scíe singuru da consiliu, elu in resbelu e condusu de principiu liberale, face fara sê ascepte demandare, invinge si meritulu conducatoriu nu devine personalu, romanii invingerile le atribuescu natiunei — elu nu cunósce margini in sacrifice pentru patria, aprinde, arde si móre ca sê nu fie spurcatu pamentulu romanescu de straini. Natur'a nóstra e atare, de aci ne esplicamu câ singuru poporulu romanu nu se póte inpacá cu ideia de a romanisá elu nu vede de lipsa a-si profaná sangele seu. La noi ce nu e romanu e barbaru, si unulu ca atare neci candu póte fi cive romanu.

Sunt pretíose reliefele nóstre, pe acestea pastrandule cu scumpetate, sunt talismanele libertatii natiunei romane.

Aripile demanetiei in resaritu se vedeau aurite, stelele apusera, si in loculu loru voiá sê sosésca Phebusu cu carulu seu de focu — calea sa lunga se parecia a fi grabita, — voiá dóra sê sosésca spre a dá lumina la cariau lipsa de viétia, si póte sê se mire de atat'a sacrificiu ce da unu poporu pentru libertatea sa.

Cantatórea campiloru se parecia adî a fi ascunsa, dar in loculu eisuná trimbiti'a romana

si strigau aprigii cai calariti de voinici si junisieni.

Ordinea ostirei erá esemplara, trimbiti'a suná mersulu de plecare. Mihaiu calarea in frunte pe unu calu de soiu, si in casc'a lui ostasiésca parecia câ e Achilu grabindu la Troi'a sê darîme muri si sê se lupte cu Hestoru.

Boierii carunti in antea lui se parecia câ duc in triumfu pe unu Salvatoriu, pe care l'a adusu Phebusu din regiuni cu carulu seu sositu pe firmamentulu Romaniei.

Ostirea plecà si abié urcá la 10,000 de legionari, dar acést'a óste ne insemnata se ducea sê umilésca pe unu rege care a desantîtu pragulu romanescu, si au de cugetu ai botezá cu sange si viétia.

Orasiulu remase in linisce, unu clopotu spunea câ cei remasi se róga lui Ddieu; éra in man'a, dieului Marte nu erá neci crinu neci stindardu.

* * *

Ungurii inaintau spre Tergovisce, urletulu si strigarile loru asemenau unui orcanu oribilu, care se aude din departare rumpendu si nimicindu.

Dar acestea urlete erau suferintiele une ostiri nemultiamite, — unei ostiri peritóre de fómé. Satele fura devastate, si tote ce poteau da vijtu erau transportate din antea loru. Noptile frigórose si fóméa pustif multîme dintre ei, si chiaru Carolu Robertu s'a fostu inblandîtu, — sermanulu rege in atari momente vedea, câ victori'a nu va fi alui, dorea Visiegradulu, dar insedaru elu a venitu aici sê se lupte, si nu se fuga inde retru cu rusîne.

Regele erá retrasu in cortulu seu, si a datu demandare, ca generalii sê tîna consiliu, ér' elu nu vrù sê participe la unu atare evenimentu, dorea singuratatea de a-si plange peccatele sale.

Plangeti regiloru câ-ci voi aveti multe peccate ce apasa corón'a vóstra!!

— Oh! — dícea elu in sine — pentru ce nu am ascultatu, pentru ce nu am sciutu, câ pe acestu pamentu traiesce unu poporu liberu ce-si sacrifica tóte pentru marirea si independintia patriei sale. Acum nu am alta decatu sê cersiescu gratia, eu ca unu rege alu Ungariei dela unu satrapu, eu care am supusu Bosni'a si Serbi'a luptandume, acum fara de lupta — in vinsu, si déca acestu vod'a nu va voi se-mi agratieze mi aducu aminte cu rusîne câ-ci eu am refusat rugarea lui; elu m'a facutu atentu la tóte aceste, si eu nu am crediutu, dar urmarile vai! acelea presimtu câ voru fi triste. Sê me rentoreu ca unu Cesaru si sê vestescu in tiér'a mea, câ am invin-

su? dar' cum voiu esí din acestu labirintu, ací e totu nemicitu, — o! ei si padurile acestea le nemiceau déca erá de lipsa pentru aperarea loru. Mi spunea contele Domoncosiu, sê nu credu Ardeleanului, sê me lasu de speditiune, oh! si corpulu mi se pare câ me paresesce.

Asié meditá bietulu rege, atari erau pecatele lui, dar ómenii nu au putere a ertá pecatele, ce se dîcu neertátóre. A calcá dreptulu unei ginti numai din pasiune, numai din arogantia, neci póte sê fie ertátóre acést'a gresiala. Si Ddieu nu bate cu bot'a!!

Dupa unu tempu de meditatiuni, vine generalulu seu celu mai credintiosu Desó, aducandu cu sine trei romani incatenati si cerú gratia de a vorbí.

Sê audu sê audu, — dîce Carolu Robertu cu vóce tremuranda.

— Maiestate! nu e alt'a de facutu, decátu o grabnica retragere, acést'a e consiliulu univرسالu. Mesagerii nostrii ne spunu, câ vod'a ar fi indignatu pentru atâtea perderi comise pentru acést'a speditiune, si e hotaritu a ne atacá. Éta ací sunt nesce romani pe cari i vomu silí a ne conduce in Ungari'a. Ostirea ascépta ordinea ca sê ne retragemu.

— Se fugimu dara, se fugimu se veda lumea câ romanulu scíe se pefuge pe unguru, a ta e invingerea Mihaiu Basarabu! eschiamà regele ca unu tigrú, si cu acést'a parasí cortulu unde-si planse durerea sa.

Peste putînu tempu regele tristu si palidu erá in frontea ostirei.

Trei romani superbi pasieau in lantiuri, conduceau o ostire magariá lipsita de conducatoriu . . . si óre unde i conducea??

A-si resbuná
. si vai! de resbunarea romanului

Abié are Romani'a mai romanticu mai pitorescu locu decátu in muntii cari se sierpuescu de catra Ungari'a. Sunt acestea stanci ca nesce osaminte de ale titaniloru desgropate din momentu. Si in tacerea loru ai cugetá câ a peritu lumea trecandu prin catastrofa, prin apa si prin focu, de nu ai vedé ici colea printre stanci cate unu pareu de o urma de latu, fugindu si elu de acést'a singuratare, si de nu ai audí candu si candu unu tonu de animalu selbatecu, ar' trebuí sê cugeti, câ ací se sustînu spiritele inspaimantátóre a obscurantismulu secularu.

In partea stanga de catra apusu, cine a umblatu in districtulu Medinti, a pututu vedé nesce stramtori ca nesce pareti aredicati de giganti ca sê se sue la ceriu, si la Ddieu, prin acéstea

stramtori fugea Robertu — dar lumea si romanulu totusi lu vedea

Mihaiu in diu'a urmatóre i ajunsse, si le oprí calea, romanii erau pe munti ca nesce leirani privindu la prada, — ataculu se incepù, arcarii si petrile ca ploi'a maturau sirurile loru. Viforulu turbatu printre arbori si semenaturi, leii cautati ie spelunc'a loru nu sunt mai teribili decatu cum erau voinicii romani, — inchideau ochii, si uitandu câ au de a face cu omeni, erau desnaturalisati in omoruri si nemicire.

Carolu Robertu se luptá ca unu tigrú si scaparea nu i erá posibila.

Dupa o lupta si unu macelu de patru dîle ungurii fura toti macelati, singuru regele schimbandu-si vestmentele cu a generalulu seu Desó putù sê scape cu câti-va de ai lui, pe cari i pardonara, ca sê duca veste in Ungari'a, sê duca rusinea si invingeri romane.

Peste cate-va dîle in beseric'a papistasiasca din Visiegradu se tinea unu Te-Deum, pentru scaparea in viétia a lui Carolu Robertu; la acést'a misa memorabila cantata chiaru de evardianulu minoritîloru erá si contele Domoncosiu si plangandu privea la rege, care ingenunchindu se rugá cu pietate dîcandu: Mea culpa, mea maxima culpa.

Vincentiu Grozescu.

Cetatea Coltiului.

(Cu ilustratiune pe pag. 89)

Candu publicaramu in diurnalulu nostru descrierea piatiei principale din Clusiu, totdeodata aruncaramu si o privire scurta si fugitiva si asupra istoriei acestei tieri bele si pline de suveniru gloriose, cari vorbescu despre faptele laudavere a le strabuniloru nostri, si despre viositatea si simtiulu nobilu a urmatoriloru demni de gloriós'a loru origine. Si cu ast'a ocaziune sê consacramu putîntelu tempu acestui locu santu, si sê petrecemu câte-va mominte pe valea romantica a Hatiegului, in acestu edenu pamentescu, care ni revóca in memoria atâtea suveniru ictorice si naltiatóre de anima. In partea sudica a acestei vâi incantátóre, pe cóst'a muntelui Retezatu se vede cetatea Coltiului, carea inca si in ruinele ei apare grandioasa. Muriu cei negriti de fortunele si tempestâtfle ruinatóre, se naltia cu superbia dintre copacii seculari, ce incungiura acést'a cetate acum ruinata, si inbetranita de sarcin'a secliloru, — si contienu multe secrete si monuminte istorice, depre cari a trasu man'a scrutitóre in timpulu mai recinte velulu misteriosu. Intre muriu acestia inca sustatori, se afla si o capela paresîta, carea a fostu proprietatea ro-

manelor, si carea dovedesce destul de evidente prin unele inscriptiuni, cã si famili'a Kendefi — care a fundatu acãsta capela — inca e de origine romana. Turnulu are o forma arcuita, e acoperitu cu pãtra, si e inca intregu; coperisiulu capelei s'a ruinatu, era pe interiorulu paretiloru abie mai poti observã urmele picturei, si ceti inscriptiunile cele multe. Cetatea Coltiului a fostu proprietatea familiei Kendefi, si si-trage numele seu dela coltiulu acei stance gigantice, pre carea s'a edificatu. Pe paretii acestei capele paresite se afla o multime de inscriptiuni — in se dorere nelegibile, dintre cari amintimu si noi armatãrea: Tobias Dãcsi de Boronya, hic fuit Paedagogus Nicolai Kendefi 1592. Se dãce, cã acest'a a fostu preotulu familiei Kendefi. De presinte e cu totulu paresita acest'a capela, si ruinata. Din pólele Retezatului susurue unu sorginte, si sierpuesce pe o vale angusta perdiendu-se intre arborii cei tufosi.

Despre economi'a familiala.

(Epistola deschisa.)

Domnule Redactoru!

Sã nu uitãmu de familia! E frumosu acestu nume, fiindu cã reprezenta pre cei mai intimi ai nostri. Fãiã Dãtãle ese sub acestu nume si credu, cã cu scopu d'a instrua si incantã familiile. Ea ese de multu si in adeveru ne-a distrasu cu cele mai placute scrieri. Din parte-mi trebue sã descoperu acest'a, dar erta-mi a te rogã, — dãca cumva credi, cã e corespondietoriu sã binevoesci a midiloci sã se mai continue articoli, ca ai Dlui Vasiliu Popu nr. 9. pag. 102. din „Familia“ 1867.

Me intielegi ce dorescu? Dorescu a ceti mai desu cãte o privire a supra vietii familiare la romani, a supra economiei, a supra vietii spirituale la sesulu frumosu alu romaniloru, a supra concordiei familiare si ajutorintia intre sine.

In adeveru candu privesci la vietii'a familiala, in multe locuri o affi amortita, neasotiable, rudeniele nu se vedu cu lunile. Acãsta seu din dedare, seu din alte casuri. O vietia asiã singurateca produce melancolia, vietii'a asotiabile produce idei nõue si nasce desvoltare. Nesce fii ce se cresc singuratecu intre dõue trei persõne sunt departe de desvoltarea celora ce se cresc incunjurati de mai multe persõne. Astfelu si õmenii cu cãtu sunt mai retrasi, mai singuri, cu atãtu remanu mai inderetu de spiritulu tempului. Deci dara face forte multu pentru desvoltare, ca membrii familiiloru sã vina mai desu la olalta, cã-ci asiã voru fi mai intimi, mai sinceru si mai cu durõre unii catra alti. Fiindu acestia astfelu vor fi si familiile un'a catra alt'a.

De economi'a a amintitu D. V. Popu fatia cu familiile culte. Cand arunci inse o privire la tõte familiile romane affi o truda la cei de josu si jertfa fara scopu la multi din cei de susu, adeca o munca complicata fara destulu resultatu la economi si imbratsiarea lucsului la multe familie culte. Economi'a si vietii'a portata cu intielepciune, vietia si economiã care corespunde adev-

ratei cresceri si puteriloru spirituali si materiali ce le revede cinev'a, e de recomandat, dar care e acest'a? Dãca ti-voiu descrie eu, atunci voru esi din hor'a societãtii, voiu fi luata la ochi de prã ocasia. Ertatimi dar s'o lasu Dvõstra a o descrie dãca colonele pretiuitei fõi „Famili'a“, voru cuprinde si economiã. Destulu cã eu credu ca nu e intrecere a pomeni de acestea, cã ci dãca privesci la tierancele romane, cã multe cumpera verdetiuri lapterii si unturi de prin terguri; dãca privesci gradinele plugarilor nostri pline de scai si paraginte, vitele prapadite de slabe, dãca privesci casele loru in mule locuri, affi o negrije o necuratienia care ruineza averea, hainele si sanatatea; dãca privesci campurile fatia cu ale altoru natiuni le vei vedã mai saracutie mai necautate, neplivite si cu mai putinu fructu, — tõte aceste si alte ceru economiã.

Privind apoi si la familiile ceva mai sus, mai desvoltate, culte, la multe dintrinselu nu vei affi siefulu economiei de casa a casa macar de ar si fi aci, nu põte a-si manji hainele in ferbatore, servitõrele grijescu si intogmescu tõte, croitorii stau la porunca si boltele si galantariile la ndemana. La finea anului affi deficitu si la celu cu venitu de dõue mfi ca la celu cu dominu.

Ce e aceea, Domnule, cã cu cãtu ne desvoltãmu in sciintie, cu atãtu cerintiele si lipsele sunt mai multe, lamentarile si nemultiamirea se audu mai tare? Puterile spirituale nu potu sã multiamesca lipsele? Pe cei nedesvoltati de si truditi totusi i affi mai multiamiti cu sõrtea loru, pentru cã familiile cele mai multe si-capuescu ele singure lipsele de hrana si ambracaminte si fiindu de dinsele procurate, le folosescu cu multiamire. De aci purcedu junii intiepleti, cari nu cauta zestre, ci crescere adevrata: economiã si modestiã. Audu, cã unu professoru de Universitateã din Lipsã cu salariu de siese mii Taleri avendu numai o fata si tata seu fiindu tare avutu, pe acãsta totusi o afflu totdeuna in ferbatõre, speland podinele si cosundu-si hainele necesarie.

Nu voiu sã acusu pe nime dintr' ale nõstre, cunoscu prã multe de modelu, dar me temu de viitoriu. De aceea amintii aceste si mai adaugu, cã pestrarea e bas'a economiei si a averei; dãca o haina scumpa nu se pastreza neci 10—15 ani suntemu de parte de pastrarea parintilor cari grijau atarii cãte 60. de ani si mai multu. A sari de la mamaliga fara trãpta la compoteri si de la carutia cu boi la calãsca, de la petreceri familiare sincere la serate etc. insemna cã seu ai datu de bani seu nu scfi de care classa a societãtii te tieni.

Vietii'a spirituala la romani se vede atunci cand intimpini spiritulu si simtiu romanescu. Domni'a Ta ai vediutu, dle Redactoru, cãtu de superbu esprima o galla cã e francesã, cãtu de sumetia ti-spune o longobarda cã e italiana, si cu cãta ingamfare te intimpina o huna spunendu-ti, cã e magyara. Noi inse ca noi, cari nesciindu istori'a nemului, de ce pretiu, de ce entusiasmu spiritualu potemu fi incantati?

Concordi'a lipsindu intre membrii si membrele familiei, cum vei asceptã o ca sã fie intre membri natiunei? Vietii'a betranilor erã simpla, dar membrii familiiloru erau legati ca ramurile unui pomu. Toti membrii si membrele familiei adese petreceau in giurulu tulpinei, patimea unu membru seu avea lipsa de ajutoriu, sarieau toti cei alti a-lu ajutã si asiã lu-ajutau in necasu si lu-mentuiau. Adi affi la multe familie, vietiuindu membrii intre sine reu din caus'a politiceci sãrete.

Indiferentismulu, de care vedu cã sunt ocupate multe familie romane, me supera multu. Unde audu de

acestu pecatu, acolo nu presupunu neci simtiementu mai nobilu si frumosu.

A desvoltá simtiementulu celu adevratu, intru tóte, a luá directiunea cuvenita vietii sale, a propagá modestia, economía. — eca ce dorescu.

Dlu Vasiliu Popu incepuse a lucrá in privinti'a ast'a. Lu-rogâmu sê continue!

Elena Baiulescu.

CE ENOU?

* * * (*Socóta publica despre balulu tenerimei rom. din Pest'a*) datu in 17 fauru 1868. Venitul totalu pana 'n diu'a de astadi e 669 fl. 20 cr., doi galbeni imp. si unu taleru, — spelele facu sum'a de 462 fl. 32 cr., detragandu acestia, remane venitu curatu 206 fl. 88 cr., doi galbeni si unu taleru. Care se puse la dispusetiunea tenerimei. Numele marinimosiloru contribuitori: *In Pesta*: (afara de biletele cumperate cu pretiulu ordinariu) DD. Georgiu Mocioni 70 fl, Georgiu Joanovicu secret. 25 fl, Andreiu Mocioni 20 fl, Antoniu Mocioni 20 fl, Alesandru Mocioni 20 fl, Dr. Nedeleu 20 fl, Teodoru Popu proprietariu in Kékes 20 fl, Alesandru Romanu 15 fl, Alesandru Nedeleu 10 fl, Emanuilu Gozsdu 10 fl, Petru Mihali 10 fl, Vincentiu Babesiu 10 fl, Ioanu Alduleanu 10 fl, Ladislau Vasiliu Popu 2 fl, Eugeniu Mocioni 10 fl, Atanasiu Cimponieriu 10 fl, Nicolau Joanovicu 10 fl, Teodoru Serbu 10 fl, Wimmer 10 fl, Georgiu Grabovszki 10 fl, Dr. Galu 10 fl, Aloisiu Vladu 5 fl, Stefanu Mano 5 fl, Ioanu Mihali 5 fl, Simeonu Manguica 5 fl, Bumbacila 5 fl, Anastasiu Lica 5 fl, N. Lica 5 fl, Demetriu Dona 5 fl, Alesandru Kocsi 4 fl. 50 cr., Sigismundu Victoru Popu 5 fl, capit. Vornica 5 fl. — *In Lugosiu*: DD. Jova Popovicu 3 fl, Mihaiu Nagy 2 fl, Unu pelerinu 1 fl, Demetriu Popavitia 2 fl, Petru Ratiu 1 fl, Mateiu Kisiu 2 fl, Gavrilu Popu 1 fl, Liviu 1 fl, Juliu Panaiotu 1 fl, Lorenz 2 fl, G. Pesteanu 2 fl, Dr. Marienescu 1 fl, A. Ursulescu 1 fl, Stefanu Bercianu 2 fl, Munteanu 1 fl, Sofia Neda 1 fl, Janculescu 2 fl, Athan... (nu se póte ceti) 2 fl, Hatieg 1 fl, Stoianu 2 fl, Petroviciu 1 fl, Petru Catrusca 1 fl, Mihaiu Poereanu 1 fl, Jotia Pavel 1 fl, Constantinu Udria 2 fl, Alesandru Rezeiu 1 fl, Besanu 1 fl, V. Nicolescu 1 fl, — suma totala 40 fl, colectante dlu Vasiliu Nicolescu. — *In Caransebesiu*; DD. Unu Romanu 3 fl, Al. Vasilieviciu 2 fl, Nic. Andreieviciu 2 fl, Ioanu Vasilievici 2 fl, Ioanu Petia 2 fl, Georgiu Barasiu 2 fl, Ales. Stancovicu 1, Ioanu Bartolomeiu 2 fl, Const. Murgu 1 fl, Nic. Popescu 1 fl, Ioanu Brancovicu 1 fl, Paulu Bona 1 fl, Stoiacovicu 1 fl, D. Biju 1 fl, — sum'a 21 fl, — colectante dlu Must'a. — *In Satumare*: Alesandru Ferentiu 2 fl, Georgiu Fabianu 3 fl, Vasiliu Fabianu 2 fl, Petru Branu 2 fl, Ciriacu Barbulu 3 fl, Simeonu Stanu 5 fl, Georgiu Maniu 5 fl, Ioanu Popu 1 fl, Demetriu Kerekes 3 fl, — sum'a 26 fl, — colectante dlu Alesandru Ferentiu. — *In Mehadia*: DD. Dimitriu Jacobescu si Georgiu Trapsia la olalta 5 fl. — *In S. Nicolau*. Dlu Vincentiu Bogdanu 5 fl. — *In Cebna*: D. Andreiu Bugarinu 10 fl. — *In Sabiu*: DD. P. Ducea 2 fl, Dr. Nemescu 2 fl, J. Hannia 2 fl, P. Rosca 1 fl, Petru Badila 2 fl, J. V. Rusu 1 fl, Lobontiu 1 fl, Const. Stezariu 2 fl, — sum'a 13 fl, colectante dlu Dr. Racuciu. — *In Kecskemét*: On junime romana de la gimnasiu 5 fl 70 cr. si unu taleru. — *In Ciacova*: D. Nicolau Nicolaevicu 2 fl. — *In Aradu*: Il. Sa Procopiu Ivacicovicu 10 fl, — *Dobra*: DD. Crainicu 2 fl, Josifu Olariu 2 fl, Toma Anuculu 2 fl, Crainicu 2 fl, — sum'a 8 fl., colectante

dlu Crainicu jurasoru. — *Timisiór'a*: DD. Ioanu Misiciu 5 fl, Stefanu Adamu 2 fl, Stefanu Joanovicu 2 fl, Abrudanu 1 fl, Petru Cermena 1 fl, Meletiu Dreghicu 1 fl, Alesandru Sacosianu 1 fl, sum'a 13 fl, — colectante dlu prof. Georgiu Craciunescu. — *Buteni*: Dlu jurasoru Novacu a adunatu si ni-a tramisu 20 fl, numelo contributilorulu nu ni s'a impartesitu. — Publicandu aceste, subscrisulu comitetu implinesce o detorintia placuta, multiamindu in numele tenerimei romane din Pest'a atátu dloru contribuitori, cátu si dloru colectanti pentru marinimosulu loru sacrificiu si ajutoriu. Pest'a 12 martiu 1868. *Comitetulu arangiatoriu*.

* * * (*Tenerimea romana din Pest'a*) in siedinti'a sa din 10 martiu, conformu decisului din siedinti'a tienuta in 24 decemvre, otarindu ca din venitul curatu alu balului 40 fl. sê se retiena pentru bibliotec'a societáti de leptura a ei, subscris'a comisiune primu 180 fl 38 cr. spre a-i impartí între tenerii mai lipsiti, care suma in siedinti'a de adi se si impartí între urmatorii: Constantinu Coti juristu de an. alu treile 24 fl, Paulu Jurma juristu de an. antáiu 23 fl, Gerasimu Ratiu juristu de an. alu doile 18 fl, Corneliu Batinu jur. de an, alu patrале 18 fl, Demetriu Todoru jur de an. alu treile 18 fl, Simeonu Moldovanu jur. de an. alu treile 18 fl, Jonitia Badescu ascult. de filosofia in anulu atáiu 17 fl, Antoniu Crenianu jur. de an. alu treile 15 fl, Andreiu Cosma juru de an. alu patrале 15 fl, Eduardu Nemesiu jur. de an. alu patrале 14 fl 38 cr. Pest'a 14 martiu 1868. *Comisiunea alésa de tenerime pentru distribuirea baniloru*.

* * * (*Din Nereu*). — Dugosello in Banatu — primiramu urmatórele orduri: „Ce amóre inflacurata posiede, romanulu catra credinti'a si sant'a sa beserica, dovedira credintiosii besericei nóstre, in frumsetiandu cas'a Domnului cu diferite lucruri pretiose, dintre cari cele mai de insemnatu sunt ingradirea santei beserice cu unu muru de piétra pe spelele lui Eremia Frumosu, — ardicarea unei cruci de marmore albu inaintea santei beserice pe spelele lui Ioanu Mezinu si a fratelui seu Georgiu, — cumperarea unui policandru de porcelanu cu spelele lui Eremia Mihaiu, — ornarea santei beserice cu o evangelia legata in catifea si argintata pe spelele lui Monie'a Baranu, — donarea candelintei de argintu de Filipu Mihaiu si soci'a sa An'a, — cumperarea unei candelu de argintu pe spelele Mariei Chipeiu, si in fine donarea a 650 fl de Grigoriu Minisianu pentru tornarea unii clopotu de siese centenarie Pentru cari donári filantropice primésca narinimosii binefacatori in fati'a on. publicu multiamit'a nóstra adanca! *Mai multi romani*.”

* * * (*Societatea de leptura*) a junimei romane din Oradea-mare a alesu de membrii onorari pe urmatorii: Simeonu Botizanu, Vasiliu Bumbacu, Gr. H. Grandea, Julianu Grozescu, Mihaiu Strajanu si Josifu Vulcanu.

* * * (*Diet'a Unguriei*) s'a redeschisu marti in 10 martiu, fiindu de fatia abié a trei'a parte a deputatiloru. De atunce numai sambeta se mai tienú siedintia. Dintre deputatii nostri cari locuescu in provincia, inca neci unulu n'a sositu.

* * * (*Maj. sa imperatulu*) a plecatu in 8 l. e. la Vienna. Imperatés'a — precum scriu foile — va remané pana 'n juliu in Buda, apoi va merge la Ischl, unde va petrece dóue luni, si pe tótna se va rentorná la Gödöllő.

* * * (*D. Cantacuzinu si parintele Melchisedecu*) tramisii guvernului romanu la Petersburg, precum scrie

„Monitorulu“, au fostu primiti inaudintia de Majestatea, Sa imperatulu Russiei. La retragerea tramisiloru, Maj. Sa a binevoitu a-i ascurá despre sentiemintele sale de amicia pentru Domnitoriulu Romaniei si cu dispuestiunile Sale binevoitoare pentru Statulu romanu.

Literatura si arte.

* * * (*Mirele Romaniei.*) A esitu de sub tipariu hor'a noua, intitulata „Mirele Romaniei cuvintele de G. Si on u music'a de A. Flechtenmacher. Se afla de vendiare la librariile si conservatoriulu musicalu din Bucuresci.

* * * (*Societatea de leptura a junimii rom. oradane,*) care — precum anuciaseramu acum mai nainte pe calea organeloru nostre publice — are de cugetu a edá si in anulu cur scol. unu almanacu beletristicu, voindu a se apucin cátu mai curundu de arangiarea materialulu pentru tipariu, vine a rogá pre P. T. DD. membri onorari ai sei, ca se binevoiesca a grabi cu tramiterea elaboratelor lor pretiuite, destinate pentru almanacu. Totu deodata se inucoscintieza, cumca *concursulu de 6 galbini pentruce a mai bna novela originale* cu obieptu din istori'a natiunala séu din vietí'a poporului romanu, *se prelungesce pana in 1. Aprile a. c'* st. n. Oradea-marc in 4 martiu 1868. Justinu Popfíu conducatoriu. Elia Traila not. coresp.

Din strainetate.

× (*andidare pentru maritu*). O domnisióra tenera si incantátore, carea mai posiedea inca pre langa aceste insusiri atátu de recomandátore si unu milionu de floreni ca zestre, plecá inainte cu vr'o patru septemani de la Leeds la Londr'a cu acelu propusu, ca sé se póta aplicá in veru-care bolta ca corespondinta sperandu, cá prin acésta si va poté aflá atare adorátore, care o va peti nu pentru avere, ci numai pentru persón'a ei. Venindu faim'a acésta in publicitate, numai decátu navalira doritorii de casatoria boltele, Londrei, si in decursulu unei septemane se cucunara peste 22. de domnisióre Ore fost' a intre acéstu nu potemu servi de ast'a data.

× (*In Cairo*) a eruptu ból'a de bube. Fiacare musulmanu si-tienú de cea mai santa detorintia a-si puté ásecurá muerile sale din naintea acéstu morbu periculosu. In dóue díle emigrara tóte femeile frumóse din acéstu orasiu in provincia, si se díce, cá in totu orasiulu n'a remasu neci o femeia frumósa. Pe strade nu puteai vedé altu-ceva, decátu o multime de femei, cu fetiele acoperite cu velu, cari pareseau orasiulu cercetatú de morbulu periculosu.

× (*Unu casu straordinariu in Milano*). Foile italiene descriu urmatórea intemplantu. In Milano traiesce de multu unu cantore cu numele Piombazzi, care instrúá pe ver cine in cantare pentru celu mai modestu onorariu, cu unu resultatu fórté imbucuratoriu. Si ce s'a intemp'átu cu acéstu bietu cantore? A devenitu dintro'da' a omu avutu. Avea elu unu unchiu in Americ'a. despre carele nu sciá de feliu cá exista. Acésta lu dechiará pe bietulu cantore de eredele averei sale, carea facea o suma de 3½ milióne de dolari. Piombazzi, care n'avea neci idea despre o suma atátu de grandiósa, s'a aflu fórté surprinsu, candu lu-incucoscintia despre ereditatea cea atátu de frumósa. Dinsulu nu pretinse antai'a data numai 200 de galbeni, cu cari si-acoperi lipsele cele mai ardinte, si-comperá adeca o lampa frumósa, o violina nóua, si unu clopotielu la usia, ca sé numai bata

discipulii ca si pan'aci cu pumnulu. Si candu i spusera, cá de aci nainte nu va mai trebui sé se necazésca cu instruarea cantarii, abié poté sé li créda. Soci'a lui avea inse o idea mai chiara despre sumuliti'a de 3½ milionu, si numai decátu luá 6000 de galbeni inprumutu, si-si esarindá unu cartiru pomposu. Acésta produse neintielegere mare intre dinsic, si pacea famili ra abié se poté restituí. De presinte sunt ambii in Americ'a, si cantorele n'a abdisu órele de instruare numai pre dóue luni. Locuitorii din Milano sunt fórté curiosi, cá óre cu ce cugetu si simtiu se va rentorná bietulu cantore devenitu de milioneriu.

× (*Bismarkiad'a*) e titlulu unei poiesii glumetic, care e scrisa in form'a eposuriloru classice, despre celebrulu ministru alu Prusiei, Bismark.

× (*Ludovicu*), betranulu rege alu Bavariei, mori in Nizza. Erá fórté betranu, dar spiritulu lui celu nobilu si poeticu inca eneru. A lasatu in urma-i unu suveniru, unu monumentu, care vá grai pururea despre glori'a si meritele lui. Acéstu monumentu grandiosu e orasiulu München, care prin staruinti'a lui a devenitu Athen'a Germaniei. Acésta e locul sciintieloru si alu arteleru, care numai prin meritele si ingrigirea betranulu rege Ludovicu deveni de atare. Elu avea mare aplegere de a scrie poiesii, dar acéste nu voru eternisá intru atát'a memori'a lui, ca si nobléti'a si marinimositatea, care lu-caracterisá. Ludovicu depuse coron'a in tempulu viforosu din 48, dar pastrá coron'a iubirei sistimei din partea tuturor'a.

× (*Calamitate mare.*) Prin Paris se respandescu faime infiorátore despre calamitatea ce domnesce in Algiu, macar cá guvernula se nisue din respoteri a o impedeacă. Sé díce, cá mai multi de 70 de ómeni au cadíut viktima fómiei. Unu generalu scrie din tienutulu Branului — in Afric'a, — cá a trebuitu sé-si astape fe-restrile caretei, ca sé nu véda, cum cadu ómenii pe drumu de fómie. Arabulu are o natura asistinta, nu cercesce, ci mai bucurosú pere de fómie intre eschiamari: „Allah“.

× (*O tragedia teribila familiara*) s'a intemplantu in 12 fauru in Königsberg. Toti membrii familiei Schönbeck au fostu invenimati in demancéti'a de 12 fauru. Schönbeck, soci'a si toti cinci copíi lui erau morti. Unu baiatu abié de cinci luni dormiá linu inir'unu léganu, pre candu in giurulu seu se intemplá o scena atátu de ingrozitóre. In chília erau tóte in cea mai mare si buna ordine; pe masa s'au aflu mai multe epistóle si o sticla, carea continea in sine o cátfime de cyanali. Acéstu veninu, care are o putere atátu de iute ucigátore, stinse viéti'a celoru septe nefericiti. Impregurarile si starea materiala condusera pe bietii parinti la acéstu faptu atátu de tragicu.

× (*Mrs Gabbel*) a sositu in dílele trecutú in Angli'a. Mrs Cabbel e de nascere din New-York; dinsa a agítatu fórté multu pre langa emanciparea femeiloru, si pre langa deplin'a lorú „egal'a indreptátire pentru care scopu a si infintiatu ea unu clubb femeiescu, si a aster-nutu o multime de petitiuni la senatulú din Washington. Inse fiindu cá in lumea nóua — Americ'a — nu si-a potutu realisá planulu seu pana acum, s'a indepartatu din loculú nascerei si a venitu in Angli'a unde spéra, cá va triumfá mai atáiu egal'a indreptátire a femeiloru. Mrs Cabbel voiesce a-si cumpera aici bunuri estinse, ca cu atátu mai mare efepu sé-si póta continuá aptivitate sa inceputa. E resoluta a intrebuintiá tóte medilócele posibile si concese iutru ajungerea scopului

prefiptu. Infintieța și organizieța reuniuni de femei, cari se opunne parlamentulu cu puteri materiali și spirituali, pentru ca sê concêda și femeiloru dreptulu de votisare. Despre Cabbel se comunica multe prin foile americane, dintre cari un'a dîce : „Mrs Cabbel se pôte numi Demosthenele femeiloru pentru art'a ei oratorica. Ea scie fôrte multe sê vorbesca întieptu și chiaru, și de multe-ori contienu și vorbirile ei câte-ceva în sine.“ Altcum Mrs Cabbel are unu stilu placutu, și a scrisu pana acum patru brosiure în caus'a acêsta.

× (*Din Rom'a*) se scrie urmatôrea istoriôra pican-ta : S. S. Pontificele voiese cu tôta seriozitatea sê denu-mesca pe ministrulu seu finaciariu dlu Terrari de cardinalu; inse dlu Terrari s'a escusatu într'unu modu fôrte modestu, și a multianitu de acêst'a gratia a S. Sale aducandu înainte mai multe cause ponde-rôse. Dar tôte scusarile fura indesiertu, câ-ci S. Sa voiã sê-si realizeze planulu, și i dîse : nu fi asiê modestu ! Vediendu bietulu ministru, câ S. Sa Pontificele nu abdîce de planulu seu, nu potû altcum sê se scape de cardinalatu, decâtu prin o marturisire sincera, la carea se supuse și S. Sa. Dlu Ferrari o marturisî sinceru, câ e cu nepotintia sê primêsca elu acestu postu onorificu oferitu din partea S. Sale, dêorece are de vr'o câti-va ani — socia. Dupa acêst'a marturisire sincera incetã apoi S. Sa alu mai vecsã pe bietulu Ferrari cu postulu de cardinalu. Altcum casatoriele secrete la demnitãtîle besericesi nu sunt rare în curtea papala.

× (*Mod'a parisiãna*) a luat o direptiune nuôa. Acum domnesce mod'a penitentiei, Eugeni'a, imperatês'a Franciei a esilatu d'în salônele sale suplinirea perulului, chignonulu, vestmintele têrãitôre, și afundu taiate — în urm'a unei admonitiuni primite din partea S. Sale Pontificelului de la Rom'a. Si fiindcã Eugeni'a e și regin'a modei, pentru aceea e' fôrte verosimilu, câ tôte femeile se voru supune acestei resolutiuni de mod'a nôua. Modistele au cadiutu în desperare, la audîrea faimei acesteia pentru densele atãtu neplacute, dêorece aveau o multîme de aparate. Altcum mod'a de acum din Paris nu e atatu de escentrica, ca în carnevalulu din anulul trecut.

× (*In Havre*) sosi nu de multu o familia indiana pe nai'a de vaporu „Americ'a“ din Canad'a (în Americ'a), carea e de origine nobila indiana, și a domnitu pana în tempulu mai de aprôpe supra unei parti de poporu indianu. Acêst'a mana de poporu n'a primitu alte ordinatiuni și mandate, decãtu cari veniau de la principele lor, și totdeuna s'a opusu guvernului anglesu. Poporulu acêst'a credinciosu principelui seu, se adunã cãte de dôue ori peste anu într'o padure, unde lu-cercetã es-principele desfasurandu și dorirele sale și aducandu sentintie și legi. Acum inse nu de multu esilã guvernulu anglesu acêst'a familia principêsca, carea emigrã în Europ'a. Familia acêst'a consta din patru membrii, adeca : principele, carele e de 60 ani, principês'a, și doi fii ai lor. Principele a descãlecatu în deplin'a lui splendóre, impenatu, în vestmintele albe de lana și cu o lance de argintu în mana. Soci'a și o portã de mana, carea avea siruri de margele scumpe la grumadi, și la mane era perulu i erã încarcatu de ghiocel. O multime de poporu privea la ei, candu mergeau pe strada catra cartirulu lor seracuti. De presinte se ocupa cu lucrarea de lem-

nu, face dinpreuna cu sclavii sei multe objete de lemn cu mare desteritate, și din venitul acestora traiesce tôta famili'a — esprincipelui.

× (*Printiulu Napoleonu*) Sch. K aude, câ caletori'a printiului Napoleonu la Vien'a s'a rovocatu, și câ printiulu se va rentôrce de a dreptulu la Parisu. Cerce-tarea Vienei se ascêpta prin lun'a lui Maiu.

× (*Generalulu Langievicz*) adresã diurnalului „Gaz. Nar.“ o scrisore, în care denega ori ce impartesîre la verbuãrile întreprinse sub numele lui în Galici'a pentru una legiune turco-polona.

Gacitura numerica.

de Joane P.

1. 12. 3. 12. 7. 15 (Se facu d'a fetelor mana,
(Candu mergu în campu la fantana ;
4. 1. 2. 8. 9. 10—14. (Dôue insule 'nsemnate,
15. 7. 11. 9. 10. (De la noi sunt departate ;
8. 9. 4. 6. (Asta e unu fluviu mare,
(Din Marmatia resare ;
11. 10. 13. 5. 9. 12. Tenerulu tare-lu doresce,
1. 2. 14. 2. 4. 9. 12. Nôptea din somnu ne trediesce ;
4. 5. 6. 3. 14. 6. (Paseric'a cea frumôsã
(Standu pre ea e multu voiôsã ;
- 1—15. (E o juna pré 'nvetiata,
(De romani e adorata.
Providinti'a cea divina
Intru multi ani sê o tiena !

Deslegarea gâciturii de siacu din nr. 5 :

„Pastrandu virtutea nu-e fatia tirana, nu fulgeru,
Nu fortuna asiê, ca sê ne misce pe noi.

Demetriu Sfura.

Deslegare buna primiramu dela dômnelle și dom-nisiôrele : Nina Popescu, Amalia Crisianu, Maria Popo-viciu, Eufrosina Adamoviciu, Anastasia Leonoviciu.

POST'A REDACTIUNEI.

Cu esemplare complete potemu sierbí din inceputulu anulul presinte, — pretiulu pe diumetate de anu 4 fl, pentru tabloulul natiunalu e a se alaturã 1 fl. 20 cr.

Curagiulu amorului nu se pôte publicã. E numai o imi-tatiune dupa tragedi'a „Romeo și Julia“ de Shakespeare.

Versurile : Eu me ducu, — Viitoriulu, — Natiunca mea — Florile — nu se potu publicã.

Despre celelalte opuri cu alta ocaziune.

Proprietariu, redactoru respundiatoriu și editoriu : IOSIFU VULCANU.